



Avd för vård och omsorg
Gunnel Håkansson

Kartläggning av specialisttandvården

Sammanfattning

Sveriges Kommuner och Landsting har i samband med Socialstyrelsens pågående översyn gjort en kartläggning av specialisttandvården för att komplettera den nationella statistiken. Socialstyrelsens regeringsuppdrag avser en översyn av de specialiteter inom vilka specialistkompetens kan uppnås för tandläkare samt av utbildningen för dessa.

Kartläggningen visar:

- Det ungefärliga antalet yrkesverksamma specialister som finns inom de olika specialiteterna och om man arbetar heltid eller deltid. Se tabell 1-3.
- Den klart övervägande andelen specialister finns inom folktandvården. Ortodontispecialiteten har flest yrkesverksamma specialister både vad gäller hel- och deltidsarbetande.
- Det föreligger ett begränsat samarbete med privata specialister såväl för vård inom som utanför hemlänet.
- Åtta av de 21 landstingen uppger att det finns avtal med annat landsting om vård inom hemlänet.
- Tio landsting uppger att det finns avtal med annat landsting om vård utanför hemlänet.
- Nio landsting uppger att det finns kompetenscentrum medan lika många uppger att kompetenscentrum saknas inom samtliga specialiteter. De tre övriga landstingen uppger att det förekommer ett begränsat samarbete mellan två till fyra olika specialiteter.
- Av de nio landsting där kompetenscentrum saknas uppger ett landsting att det finns planer på att införa kompetenscentrum.
- Tio landsting har gjort en planering av den framtida specialisttandvården.
- Landstingen bedömer att behovet av specialister kommer att vara oförändrat eller öka.

Sveriges Kommuner och Landsting

118 82 Stockholm, Besök: Hornsgatan 20
Tfn: växel 08-452 70 00, Fax: 08-452 70 50
info@skl.se, www.skl.se

Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet i samverkan

Bakgrund

Regeringen har uppdragit åt Socialstyrelsen att göra en översyn av de specialiteter inom vilka specialistkompetens kan uppnås för tandläkare samt utbildningen för dessa. I Sverige förekommer åtta specialiteter som i ett internationellt perspektiv är ett stort antal. De åtta specialiteterna är pedodonti (barntandvårdsspecialist), ortodonti (tandregleringsspecialist), parodontologi (tandlossningsspecialist), kirurgi (specialist som behandlar sjukliga tillstånd genom bland annat operation), endodonti (specialist inom pulpa och rotbehandling) protetik (specialist på tandersättning med fasta eller uttagbara proteser), bettfysiologi (specialist som behandlar störningar i funktionen av käkmuskulatur och käkleder) samt odontologisk radiologi (odontologisk röntgenspecialist).

Sveriges kommuner och Landsting har inbjudits att delta i Socialstyrelsens referensgrupp för översynen och har därmed möjlighet att följa den pågående utredningen. I den nationella statistiken finns brister vilka gör att det är svårt att få en bild över omfattning och fördelning av specialister och specialiteter. Som ett komplement till den befintliga statistiken genomförde därför Sveriges Kommuner och Landsting under våren 2006 en kartläggning av specialisttandvården.

Metod och genomförande

Kartläggningen av specialisttandvården genomfördes med webbaserade e-post-enkäter till samtliga landstings beställare av tandvård och folktandvårdschefer. Svaren samordnades. Enkätformuläret finns i bilaga. I rapporten används begreppet landsting som samlingsbegrepp för uppgifterna från både beställare och folktandvårdschefer. Innan enkätfrågorna fastställdes skickades provenkäter till fyra landsting.

Samtliga landsting fick en enkät med sammanlagt sex frågor. De landsting som inte hade svarat när tiden gått ut, fick en påminnelse via mail. För Västra Götalandsregionen har svaren sammanställts för de fem tandvårdsområdena. Samtliga landsting besvarade enkäten. På de enskilda frågorna finns inget bortfall dvs. samtliga frågor i enkäten har besvarats av samtliga landsting. Eftersom organisation och ansvar är olika utformat i landstingen har några frågor varit svåra att svara entydigt på för vissa av landstingen. Även subjektiva tolkningar kan ha påverkat svaret på vissa frågor. Uppgifterna bör därför ses som ungefärliga och hanteras med ett mått av försiktighet.

Resultat

I begreppet landsting innefattas i denna rapport även Region Skåne, Västra Götalandsregionen och Gotlands kommun.

I enkäten efterfrågades antalet yrkesverksamma specialister registrerade på huvudsaklig verksamhetssektor dvs. folktandvård, privattandvård eller högskola.

Registreringen avsåg samtliga åtta specialiteter där heltid respektive deltid redovisas. Enligt enkätsvaren finns 761 yrkesverksamma specialister varav 628 arbetar heltid och 133 arbetar deltid. Osäkerheten i siffermaterialet bedöms i vissa delar som betydande. Deltid har rapporterats i form av procentenheter men även i några fall enbart som antal deltidsarbetande specialister. Det har vidare varit för kort om tid för att i alla landsting hinna göra en grundlig kartläggning och genomlysning, framförallt vad gäller privattandvården. Enkäten ger uppgift om det ungefärliga antalet yrkesverksamma specialister inom de olika specialiteterna samt i vilken utsträckning man arbetar heltid eller deltid. Den klart övervägande andelen specialister finns inom folktandvården. Ortodontispecialiteten har flest yrkesverksamma specialister både vad gäller hel- och deltidsarbetande.

Tabell 1. Antalet yrkesverksamma specialister inom folktandvården i april 2006

	Pedo	Orto	Parod	Kir	Endo	Prot	Bettf	Röntg
Deltid	15	30	8	4	10	7	11	6
Heltid	45	158	45	60	10	61	10	10

Tabell 2. Antalet yrkesverksamma specialister inom privattandvården i april 2006

	Pedo	Orto	Parod	Kir	Endo	Prot	Bettf	Röntg
Deltid	1	3	6	4	1	5	2	1
Heltid	2	26	15	29	10	30	4	2

Tabell 3. Antalet yrkesverksamma specialister inom högskolan i april 2006

	Pedo	Orto	Parod	Kir	Endo	Prot	Bettf	Röntg
Deltid	5	3	2	1	3	2	1	2
Heltid	12	20	15	12	7	23	12	10

Av enkätsvaren framgår att det endast föreligger ett begränsat samarbete med privata specialister. Sju landsting uppger att det finns avtal med privata specialister om vård inom länet. För sex av dessa landsting gäller det avtal med ortodontist och för det sjätte, avtal med kirurg. Endast ett landsting har avtal med privata specialister om vård utanför hemlänet. För detta landsting gäller det avtal med ortodontist.

I enkäten ställdes frågan om det finns samverkan med andra landsting. Åtta landsting uppger att det finns avtal med annat landsting om vård inom hemlänet för olika specialiteter.

Tabell 4. Avtal med annat landsting om vård inom hemlänet för de olika specialiteterna.

	Pedo	Orto	Parod	Kir	Endo	Prot	Bettf	Röntg
Antal landsting	5	3	3	7	4	2	3	4

Tio landsting uppger att det finns avtal med annat landsting om vård utanför hemlänet.

Tabell 5. Avtal med annat landsting om vård utanför hemlänet för de olika specialiteterna.

	Pedo	Orto	Parod	Kir	Endo	Prot	Bettf	Röntg
Antal landsting	5	8	3	5	3	3	4	5

Landstingen fick också frågan om det finns någon form av kompetenscentrum där nära samarbete föreligger för vissa tillstånd/behandlingar/diagnoser mellan olika specialiteter och i så fall för vilka. I nio landsting uppges att det finns kompetenscentrum, medan i lika många uppges att kompetenscentrum saknas inom samtliga specialiteter. För tre landsting uppges ett begränsat samarbete förekomma med mellan två och fyra specialiteter. I kommentarerna till frågan nämns Odontologiskt Kompetenscentrum Norr, samarbete med medicinen för genetiska tillstånd, orofacial smärtgrupp med samarbete bettfysiologi, kirurgi, sjukhustandvård, psykiatri och allmänmedicin, Mun-H-Center och LKG/BOT.

Vidare tillfrågades landstingen om planer på att inrätta kompetenscentrum och i så fall för vilka specialiteter. Av de nio landsting där kompetenscentrum saknas uppger ett landsting att det finns planer på att inrätta ett kompetenscentrum medan ännu ett landsting uppger att det finns ännu ej konkretiserade planer på inrättande. Av de tre landsting där det förekommer ett begränsat samarbete uppger ett landsting att samarbetet ska utökas till fler specialiteter.

På frågan om landstinget har gjort någon planering av den framtida specialisttandvården i länet uppger 10 landsting att detta har gjorts eller pågår. Övriga landsting svarade nej på frågan.

I enkäten ombads landstingen lämna uppgifter om hur man bedömer behovet av specialister i länet om 10 år. Ett landsting har i kommentarerna svarat att beställare och utförare inte är överens och man avstår därför från att svara. Beställaren anser att antalet specialister bör minska medan utföraren anser att antalet specialister bör öka. Av svaren från övriga landsting framgår att man anser att behovet generellt sett kommer att vara oförändrat eller öka.

Tabell 6. Behovet av antalet specialister i landstingen om 10 år.

Antalet landsting								
	Pedo	Orto	Parod	Kir	Endo	Prot	Bettf	Röntg
Minskat behov	0	6	3	0	3	2	0	2
Oförändrat behov	12	7	15	15	12	13	15	14
Ökat behov	8	7	2	5	5	5	5	4

Slutsats

Den absolut övervägande andelen specialister finns inom folktandvården. Ortodonti har flest yrkesverksamma specialister både vad gäller hel- och deltidsarbetande. Det föreligger ett begränsat samarbete med privata specialister både för vård inom och utanför landstingen. I knappt hälften av landstingen saknas kompetenscentrum för nära samarbete vid vissa tillstånd, behandlingar eller diagnoser. Övriga landsting har samarbete mellan vissa eller samtliga specialiteter. Hälften av landstingen har genomfört en planering avseende den framtida specialisttandvården. Landstingen anser att behovet av specialister kommer att vara oförändrat eller att det kommer att öka sett över en tioårsperiod framåt.

Bilaga

Fråga 1 Antalet yrkesverksamma specialister

Heltid = 100%, ange för deltid aktuell %-sats	Pedo		Orto		Parod		Kir		Endo		Prot		Betf.		Röntg	
	Delt.	Helt.	Delt.	Helt.	Delt.	Helt.	Delt.	Helt.	Delt.	Helt.	Delt.	Helt.	Delt.	Helt.	Delt.	Helt.
Folktandvård *																
Privatpraktiserande *																
Högskola *																
Summa																

* Registrera på huvudsaklig verksamhetssektor

Fråga 2 Samarbete med privata specialister

	Pedo	Orto	Parod	Kir	Endo	Prot	Betf.	Röntg
Har landstinget avtal med privata specialister om vård inom hemlänet?								
Har landstinget avtal med privata specialister om vård utanför hemlänet?								

Fråga 3 Samverkan med andra landsting

	Pedo	Orto	Parod	Kir	Endo	Prot	Betf.	Röntg
Har landstinget avtal med annat landsting om vård inom hemlänet?								
Har landstinget avtal med annat landsting om vård utanför hemlänet?								

Fråga 4 Kompetenscentrum

	Pedo	Orto	Parod	Kir	Endo	Prot	Betf.	Röntg
Finns det någon form av kompetenscentrum i landstinget där nära samarbete föreligger för vissa tillstånd/behandlingar/diagnoser mellan olika specialiteter? Ange vilka specialiteter								
Finns planer på att införa kompetenscentrum. Ange med ja inom vilket/vilka specialiteter								

Fråga 5 Planering

Har landstinget gjort någon planering av den framtida specialiststandvärden i länet? Om ja - bifoga dokumentation.	
--	--

	Pedo	Orto	Parod	Kir	Endo	Prot	Betf.	Röntg
Hur bedömer ni behovet av antalet specialister i länet om tio år? Ange + för ökat, - för minskat eller = för oförändrat behov.								